

Rigsombudsmanden på Færøerne

Tórshavn, den 30. maj 2006

Til samtlige ministerier m.v.

Indberetning nr. 6 / 2006

Lagting og landsstyre

Juridisk undersøgelse af landsstyremand Bjarni Djurholms embedsførelse

Lagmand Jóannes Eidesgaard har dags dato udsendt følgende pressemeddelelse (oversættelse foretaget af Rigsombudet):

”Lagmand Jóannes Eidesgaard har besluttet at iværksætte en juridisk undersøgelse af landsstyremand for erhvervsanliggender Bjarni Djurholms embedsførelse i forbindelse med sagen vedrørende Erhvervsudviklingsinstitut (på færøsk: Framtaksgrunnurin).

Som lagmanden har redegjort for, udtrykte bestyrelsesmedlemmer deres utilfredshed med landsstyremanden på et møde med lagmanden i november 2004. Herefter drøftede lagmanden sagen med landsstyremanden og understregede vigtigheden af, at bestyrelsen fik arbejdsro, så den kunne fremme den løsning, som den mente var den bedste.

Det har været min opfattelse, at bestyrelsen siden har fået arbejdsro. Men nu, hvor så mange tvivlsspørgsmål rejses fra alle sider, ønsker jeg at få flere fakta på bordet. Jeg har derfor besluttet at iværksætte en juridisk undersøgelse, som skal vise, om landsstyremanden for erhvervsanliggender har begået noget ulovligt for så vidt angår hans kommunikation og forbindelse med Erhvervsudviklingsinstitutets bestyrelse.

Samtidig erkender jeg, at sagen ikke blot er af juridisk karakter. Det er i sidste ende afgørende, om man har tillid til en landsstyremand, siger lagmand Jóannes Eidesgaard.”

Lagtingets samling 2005-2006

Lagtingets samling afsluttedes den 5. maj, og Lagtinget mødes først igen i forbindelse med "Olai dagen" den 29. juli, medmindre Lagtinget indkaldes ekstraordinært for at tage stilling til uopsættelige sager. Lagtinget har siden "Olai dagen" i 2005 holdt 95 møder. 136 sager er blevet fremlagt, herunder 3 redegørelser fra landsstyret. Der er stillet og besvaret 179 forespørgsler. Herudover har der på 6 mødedage været mulighed for medlemmer af Lagtinget til at stille direkte mundtlige spørgsmål til landstyredelegerne til besvarelse i selve mødet. Lagtinget har vedtaget en række love, som løbende er blevet omtalt i indberetninger herfra. Fra det afsluttende lovgivningsarbejde skal fremhæves:

Lagtingslov om udviklingsbistand

Som et led i koalitionsaftalen mellem partierne i landsstyrekoalitionen aftaltes det, at der skulle fastlægges rammer for en færøsk bistands- og nødhjælpspolitik. I overensstemmelse hermed fremsatte lagmanden den 21. februar 2006 et forslag til lagtingslov om internationalt udviklingssamarbejde. Formålet med loven er at fastlægge rammerne for Færøernes bistandshjælp til udviklingslande. Efter loven bemyndiges lagmanden til at indgå samarbejdsaftaler med myndigheder og NGO organisationer vedr. økonomisk støtte og fagligt samarbejde.

Siden begyndelsen af halvfemserne har der været afsat 200.000 kr. på finansloven til nødhjælp og udviklingsbistand. I 2001 hævedes beløbet til 300.000 kr. Både i 1999 og i 2002 bevilligedes ekstraordinær bistand på henholdsvis 2,5 og 2,7 mio. kr. I lagtingets finanslove for 2005, 2006 og i overslaget for 2007 er der afsat 2,7 mio. kr. pr. år til udviklingsbistand svarende til 0,027 % af det færøske BNP. Det er målsætningen, at den færøske udviklingsbistand inden 2015 skal bringes op på 0,25% af BNP. I 2006 svarer det til ca. 25 mio. kr.

Lagtingsloven bortfalder den 30 juli 2007, medmindre Lagtinget forinden får sagen forelagt på ny og forlænger lovens gyldighedsperiode, eventuelt helt ophæver tidsbegrænsningen. Loven blev ved tredje behandlingen vedtaget med 25 stemmer for og 0 stemmer imod.

Det fremgår i øvrigt af bemærkningerne til lagtingslovforslaget, at Færøerne i sit bistandsarbejde vil bygge på de erfaringer Island har gjort sig, som et lille donorland har med konkret bistandsarbejde. Færøerne påregner endvidere at samarbejde med private bistandsorganisationer.

Salg af aktier i P/f Føroya Lívstrygging

Af tillægsbevillingsloven til finansloven for 2006 fremgår det bl.a., at der påregnes et provenu på 43,3 mio. kr. for salg af 50% af aktiekapitalen i livsforsikringsselskabet. Lagtinget har endvidere vedtaget en særlig privatiseringslov, som giver landstyret hjemmel til at sælge de nævnte 50% af aktierne, samt overdrage de resterende 50% til "Ognarfelagið Lív".

Medieansvarslov

Medieansvarsområdet overtages af de færøske myndigheder og i den forbindelse har Lagtinget vedtaget en medieansvarslov. Loven træder i kraft 1. juli 2006.

Følgelovgivning som følge af "Islandsaftalen"

Der er gennemført ændringer i en række love som følge af "Islandsaftalen". Dette gælder den færøske momslov, lagtingslov om det færøske modstykke til lønmodtagernes garantifond, lagtingslov om lønstigningsafgift, lagtingslov om realkredit, samt en særlig "opsamlingslov" (lagtingslov om ændring i forskellige lagtingslove i anledning af gennemførelsen af "Islandsaftalen").

Efter lovene sidestilles Island og Færøerne med hensyn til bopælskrav som forudsætning for udøvelse af forskellig næringsvirksomhed på Færøerne. Det betyder, at hvor det førhen var et krav, at man boede på Færøerne for at udøve visse erhverv, er det nu et krav, at man bor på Færøerne eller i Island. Nævnes kan i den forbindelse ændringer i lagtingslove om alm. næringsvirksomhed, el-installationsvirksomhed, revisorvirksomhed, forsikringsvirksomhed og bryggerivirksomhed. Også konkurrencetilsynet får en forpligtelse til at videregive oplysninger til andre landes (i praksis Islands) tilsynsmyndigheder. Følgelovgivningen træder i kraft samtidig med "Islandsaftalen".

Lov om radio og TV virksomhed (Kringvarp).

Loven fastlægger krav til programvirksomhed samt forpligtelser for antenneforeninger til at sende udsendelserne fra Færøernes radio og TV. Færøernes radio og TV er sammenlagt til en organisation (Kringvarp Føroya), som finansieres via licens og reklameindtægter. Kringvarp Føroya har en public service forpligtelse.

Landstyremanden for kultur godkender budget og regnskab for virksomheden og kan indgå aftale med Kringvarp Føroya om public service forpligtelsen. Klager over programvirksomheden skal behandles i henhold til medieansvarsloven.

Lov om ændring af vederlag og efterløn for landsstyremænd

Der er gennemført en ændring i loven, som forbedrer pensionsvilkårene for landsstyremænd. Der opnås ret til pension, når man har været landstyremand i sammenlagt mindst et år. Ret til pension opnås fra det 67. år. Dækningsgraden hæves fra 45% til maksimalt 60% af landstyremandsvederlaget. Lagmanden har til pressen oplyst, at forbedringerne svarer til de forbedringer, som det tidligere landstyre gennemførte for lagtingsmedlemmer.

Ændringen gav anledning til debat, også internt i landstyrekoalitionen. Sambandsflokkurin kunne således ikke støtte forslaget. Ændringen blev alligevel gennemført, men med 16 stemmer for og 15 imod, altså det snævrere flertal bestående af Fólkaflokkurin, Javnaðarflokkurin og Miðflokkurin. Imod stemte Tjóðveldisflokkurin, Sambandsflokkurin og Sjálvstýrisflokkurin.

Efterfølgende oplyste lagtingsmedlem Bill Justinussen (Miðflokkurin) til de færøske medier, at partiet egentlig også var imod ændringen, og at de kun havde stemt for, fordi de troede, at de havde en aftale om til gengæld at kunne forhindre en (mindre) liberalisering af den færøske alkohollovgivning. Aftalen om at forhindre liberalisering af alkohollovningen faldt imidlertid efterfølgende på gulvet, da det viste sig, at der kunne skabes et komfortabelt flertal for ændringen af alkohollovningen uden om Miðflokkurin.

Lagtingslov om ændring i alkohollovningen

Den 2. marts 2006 fremlagde landstingsmand Bjarni Djurholm et ændringsforslag til den såkaldte "rúsdrekkalóg". Forslaget tilsigtede en liberalisering af lovgivningen, således at der til f.eks. musikfestivaler vil kunne udskænkes øl ligesom der ved større sammenkomster, stævner og lignende vil kunne udskænkes spiritus under forudsætning af bevilling hertil. Færøerne har en stram alkohollovgivning, hvor salg af øl og spiritus ikke er tilladt i alm. dagligvareforretninger, men foregår gennem et "spiritusmonopol".

Ændringen i spirituslovgivningen gav anledning til stærke politiske meningsudvekslinger i Lagtinget og i medierne. Med et par mindre betydende ændringer gik landsstyrets forslag igennem Lagtinget ved tredje behandlingen med 18 stemmer for, 11 imod og 0 hverken for eller imod.

Vágar lufthavn

På et møde i landstyret den 16. maj blev der truffet beslutning om modernisering af lufthavnen i Vágur. Der har været nedsat en arbejdsgruppe bestående af færøske og danske embedsmænd, som på baggrund af fælleserklæringen af 4. april 2005 fra statsministeren og lagmanden skulle undersøge de tekniske muligheder og omkostningerne ved en kapacitetsudvidelse af terminalbygningen, alternative baneforlængelser, standpladser m.v. Arbejdsgruppens rapport forelå den 24. februar 2006 og behandlede 7 alternative udbygningsmuligheder. Landstyret har besluttet at pege på en forlængelse af landingsbanen fra 1250 m. til 1600 m. samt en udbygning af terminalen. Omkostningerne ved udbygningen forventes at udgøre ca. 360 mio. kr.

I fælleserklæringen fremgår det, at der er enighed om at søge driften af Vágur overført til de færøske myndigheder, samt enighed om at finansiere en udbygning af lufthavnen ved at egenkapitalen i ”Investeringsfonden for Færøerne” nedkapitaliseres med et tilsvarende beløb.

Andre emner

PISA-undersøgelse på Færøerne

I januar 2005 besluttede det færøske landstyredelem med ansvar for undervisning og kultur Jógvan á Lakjuni, at Færøerne skulle deltage i PISA-undersøgelserne. Der er på denne baggrund gennemført en forundersøgelse (PISA – Færøerne 2005) inden den egentlige undersøgelse PISA 2006 gennemføres.

Resultatet af undersøgelsen er skuffende. De testede elevers resultater i såvel læsning som matematik og naturfag ligger langt under OECD – niveau. Resultatet i læsning ligger under Mexico, og det eneste land i PISA-2000, hvor resultatet var dårligere end Færøerne, var i Brasilien.. Relativt set er det område, der ligger dårligst på Færøerne, naturfagene, som fagfordelingsmæssigt i den færøske skole også synes at være lavt prioriteret med en høj grad af valgfrihed.

Der er ifølge undersøgelsen store forskelle skolerne imellem, og naturfagene er det område, hvor der er størst forskel mellem skolernes gennemsnitsresultater. Der er endvidere store relative variati-

oner mellem fagenes resultater fra skole til skole, hvad der umiddelbart peger på stor variation i lærerkompetence og standard i undervisningsmidler ifølge professor Niels Egelund, Danmarks Pædagogiske Universitet, som er ansvarlig for undersøgelsen.

Når det drejer sig om elevtrivsel og sociale relationer, giver PISA-Færøerne et positivt resultat, og der er mindre støj og uro i timerne end i Danmark ifølge undersøgelsen.

PISA undersøgelsen har naturligt nok givet anledning til store overskrifter i de færøske aviser og en heftig debat, samt mange forsøg på at finde og forklare årsagerne til det meget dårlige resultat. Avisen Dimmalætting omtalte PISA undersøgelsen i en forsideoverskrift således: **”Halvdelen af eleverne i 9. klasse er funktionelle analfabeter”**.

PISA-Færøerne adskiller sig fra de normale PISA undersøgelser ved, at den er foretaget i begyndelsen af et skoleår og ikke i slutningen. Endvidere har ikke hele populationen i en årgang været med, fordi den er foretaget på elever der nu går i 10 kl. og 1. g. eller tilsvarende, mod normalt 9 kl. niveau. Det vil sige, at de elever, der har forladt skolen efter 9 kl. for at gå i erhverv, videreuddanne sig i Danmark eller i udlandet (ca. ¼), ikke er med i undersøgelsen.

Forklaringerne på resultatet har været mange, lige fra at det skyldes uklare mål for den færøske folkeskole (et i hovedsagen dansk skolesystem, som ikke er tilpasset kravene i det færøske samfund) til dårlig – og højakademisk – oversættelse til færøsk af spørgsmålene, med den virkning at eleverne simpelt hen ikke forstod spørgsmålene. Den forklaring har også været givet, at nogle af spørgsmålene var udformet på en sådan (tåbelig) måde, at nogle elever i protest bevidst valgte at svare forkert!

Hovedsageligt er reaktionen på PISA resultatet dog fremadrettet og konstruktivt gående ud på, ”vi har et problem, vi må gøre noget ved det”. Den ansvarlige landsstyremand Jógvan á Lakjuni har nævnt i færøsk TV, at han personligt synes, at der er for lidt disciplin i skolen, at skolen er blevet for ”pædagogisk”, samt at han ikke har været enig i de seneste ændringer i folkeskolelovgivningen om afskaffelse af årsprøver. Landstyremanden har bebudet nedsættelse af en arbejdsgruppe, som skal komme med forslag til en handlingsplan.

Overtagelse af det civile beredskab

På baggrund af et ønske fra den daværende landstyremand for fiskeri og søfart Jacob Vestergaard blev der i 2003 nedsat en arbejdsgruppe med den opgave at forberede en færøsk overtagelse af det civile beredskab. Efter gennemførelsen af overtagelsesloven den 29 juli 2005 er hjemmelsgrundlaget for færøsk overtagelse tilvejebragt. På denne baggrund blev der på et møde den 24. oktober 2005 mellem færøske og danske myndigheder besluttet at nedsætte en arbejdsgruppe, der fik til opgave at færdiggøre redegørelsen og udarbejde forslag til indholdet i en generel samarbejdsaftale. Det forventes, at der inden for den nærmeste fremtid vil kunne foreligge et resultat af arbejdsgruppens arbejde.

Besøg af integrationsminister Rikke Hvilshøj

Integrationsministeren besøger Færøerne den 12. og 13. juni 2006. Under besøget skal samarbejdet mellem de færøske og danske myndigheder på udlændingeområdet drøftes på baggrund af et fælles oplæg fra en færøsk dansk embedsmandsgruppe.

Engelsk udgave af udkast til ”Stórnarskipan Føroya”

Næstformanden i nævnet Kári á Rógvi har oversat udkastet til en færøsk styrelseslov (grundlov) til engelsk.

Formålet hermed er at gøre det muligt for udenlandske eksperter at komme med bemærkninger til forslaget. Den engelske udgave (Translation of the draft New Constitution of the Faroe Islands) kan bestilles på: grundlog@grundlog.fo

FaroeJet har påbegyndt ruteflyvning til København

Den 15. maj 2006 påbegyndte FaroeJet flyvninger mellem Færøerne og Danmark, foreløbig med en daglig afgang i hver retning mellem Vágur og Kastrup. Der startes med et fly af samme type som det konkurrerende Atlantic Airways, nemlig et British Aerospace, som er velegnet til beflyvningsforholdene i Vágur lufthavn. Flyet får base i Kastrup og vil blive søgt anvendt til charter i den ud-

strækning, at der er ledig kapacitet. FaroeJet adskiller sig i sit forretningskoncept bl.a. fra Atlantic Airways ved at tilbyde gratis transport til og fra lufthavnen i Vágur med offentlige transportmidler.

Med venlig hilsen

Søren Christensen